HANDLINGSPLAN FÖR KRISSITUATIONER

Pedersöre kommuns skolor, förskolor och dagvårdsenheter

PEDERSÖRE
KOMMUN • KUNTA

INNEHÅLL

1. Inledning samt målsättning 3
2. Arbetsfördelning vid kris 4
2.1 Krisgruppen vid social- och hälsovårdsverket i Jakobstad.....4
3. Tänkbara krissituationer..... 4
4. Sammanfattning över praktiska åtgärder..... 5
4.1. Informationsgången i enheten..... 5
4.2. Tänkvärt om uppläggningen av information i enheten.....5
4.3. Checklista..... 5
5. Kriser och deras förlopp..... 6
5.1. Chockfasen..... 6
5.2. Reaktionsfasen 6
5.3. Bearbetningsfasen 6
5.4. Nyorienteringsfasen 6
5.5. Sorgereaktioner 7
6. Dödsfall, barn / elev 7
6.1. Barn / Elev avlider hastigt eller blir svårt skadad (utanför enheten).....7
6.2. Barn / Elev (eller personal) avlider hastigt eller blir svårt skadad under dagen..... 9
6.3. Barn / Elev som begår självmord..... 9
7. Barn / Elev som mister nära anhörig.....10
8. När ett barn / en elev blir allvarligt sjuk.....13
9. Allvarliga olyckor i och utanför enheten där barn / elever/personal varit inblandade**:** 14
10. Dödsfall, personal 15
10.1. Personal avlider hastigt eller blir svårt skadad (utanför skolan) 15
10.2. Personal som begår självmord: 16
11. Allmänna kriser och katastrofer i världen.....17
12. Att samtala i grupp / i klass (debriefing) 19
12.1. Inledning 19
12.2. Fakta..... 19
12.3. Tankar - reaktioner.....20
12.4. Information 20
12.5. Avslutning.....20
13. Bruk av ritualer 21
14. Tänkvärt om kriser.....21
Förslag på litteratur 22

Bilaga 1: Kontaktuppgifter
Bilaga 2: Modell för brev som innehåller besked om att något tragiskt hänt i skolan och exempel på hur man kan formulera ett brev till elever som berörts av en tragisk händelse

1. Inledning samt målsättning

Kriser är något som alla upplever i olika livsskeden och alla skolor drabbas någon gång av kris. De kriser som denna krisplanen behandlar förorsakas av olika yttre händelser, till exempel genom att något barn /någon elev eller någon ur personalen på enheten avlider eller är med om en olycka. Denna krisplan beskriver hur vi som arbetar i Pedersöre kommuns skolor, förskolor och dagvårdsenheter ska hantera krissituationer som kan uppstå i enheten och planen är tänkt att fungera som en handledning för enhetens personal om en olycka eller dödsfall skulle inträffa. Målsättningen med denna krisplan är således att ha beredskap för händelser som utlöser kris.

En krissituation är en händelse som berör barn, elever eller personal på enheten och den kan äga rum på enheten eller utanför. Det första steget i all planering består i att erkänna att händelser av denna typ kan inträffa i vår enhet. Det andra steget handlar om att inse att sådana händelser känslomässigt kan beröra barn/elever och personal starkt och därmed försvåra arbetet. Det tredje steget innebär att göra upp en krisplan. En nedskriven plan som konkret anger vad som ska göras vid olika kristillfällen är ett nödvändigt stöd i krisarbetet, eftersom man i den akuta krisen är utsatt för kraftig stress. Bästa möjliga mentala och praktiska förberedelse är i en krissituation av avgörande betydelse för både elever och personal och då är det viktigt att ha en redan utarbetad plan att följa. I krisplanen redogörs för rollfördelningen i krissituationer.

Det är av stor vikt att inte fatta några beslut ensam, utan alltid se till att ha någon eller några att diskutera med innan arbetet startar. Alla i enheten måste känna till krisplanen, vad den innehåller och var den finns. Som ett komplement till krisplanen finns enhetens räddningsplan, som exempelvis redogör för hur man bör handla vid brand och i nödsituationer. I krisplanen beskrivs hur man ska gå tillväga i olika krissituationer, vilka beskrivs mer detaljerat längre fram.

2. Arbetsfördelning vid kris

Vid en krissituation är det alltid den personal/lärare som är på plats som ansvarar för att nödvändiga åtgärder vidtas (ger första hjälp, kallar på ambulans, meddelar rektorn / föreståndaren). I sista hand vilar ansvaret på föreståndaren / rektorn.
Personalen samlas vid krissituationer för att bedöma situationen och komma överens om lämpliga åtgärder, dels i den akuta situationen och dels när det görs en uppföljning av situationen. Ny personal eller nya lärare i enheten ska bekanta sig med krisplanen när de inleder sitt arbetsförhållande. Krisplanen finns i trygghetspärmen i lärarrummet / personalrummet. Krisplanen uppdateras vid behov.

Ibland kan det vara svårt att bedöma var gränsen går mellan kris och mer vardagliga svåra händelser. Om ingen egentlig krissituation föreligger är elevvårdsgruppen/barnteamet den naturliga arbetsgruppen.

2.1 Krisgruppen vid social- och hälsovårdsverket i Jakobstad

I allvarliga krissituationer kan hjälp behövas från utomstående. Då kan Krisgruppen vid Social- och hälsovårdsverket i Jakobstad kontaktas och beroende på krisens art kan även andra hjälporganisationer som är lämpade för situationen kontaktas. Psykolog Anne Lillsunde är gruppens koordinator, tfn 7861 111.

3. Tänkbara krissituationer

Tänkbara händelser som kan utlösa en kris i enheten är exempelvis att ett barn / en elev avlider till följd av en olyckshändelse, svår sjukdom eller självmord. Likaså kan ett barns /en elevs syskon eller förälder avlida, någon i personalen eller en lärare. Andra händelser som utlöser en kris är att ett dödsfall eller en skada sker i samband med en utflykt eller skolresa, att det sker någon typ av naturkatastrof eller storolycka i närheten av skolan eller brand, explosion eller vandalisering i enheten. Andra allvarliga händelser som kan utlösa en kris för antingen den enskilda individen eller hela enheten är misshandel, våldtäkt, bombhot eller händelser som innebär att barn, barns familj eller enhetens personal utsätts för skada. Vilka åtgärder som sätts in beror på den enskilda händelsen, eftersom händelsen kan beröra enheten direkt eller indirekt.

4. Sammanfattning över praktiska åtgärder

När en krissituation uppstår är det viktigt att ha en klar uppfattning om vad som ska göras och om rollfördelningen. Följande punkter kan fungera som riktlinjer när enheten följer upp en krishändelse. Längre fram i krisplanen behandlas olika scenarier mera ingående, men oberoende av händelsens art är stommen i handlingsplanen densamma.

4.1 Informationsgången i enheten

- Vid olycksfall, sjukdomsattack eller dödsfall i enheten är den lärare / barnträdgårdslärare /personal som är närvarande förpliktigad att ge första hjälp, kalla på ambulans och eventuellt polis samt meddela föreståndaren / rektorn.
- Föreståndaren / rektorn sammankallar personalen som tillsammans bestämmer om vidare åtgärder.
- Föreståndaren / rektorn (eller annan utsedd person) ansvarar för kontakten till den drabbades anhöriga samt till massmedier, vid stora olyckor / katastrofer sköter utbildningschefen eller dagvårdschefen kontakten med massmedia.

4.2 Tänkvärt vid planeringen av information i enheten

- Vad har hänt, vilka personer är inblandade?
- Vad har vårdnadshavare / anhöriga gett samtycke till att vi berättar? Eller har den drabbade familjen uttryckt önskan om att man inte ska tala om det som skett?
- I vilka grupper/klasser ska man ha krisarbetet? Hur underrättas övriga grupper/klasser?
- När informerar man barnen/eleverna?
- Är det någon personal/lärare som inte kan förmedla denna information till sin grupp? Behövs det assistans från någon annan i personalen?
- Sorgbord, tyst minut?
- Vem arrangerar minnesstunden?
- Ska brev skickas hem? Till vilka gruppers/klassers föräldrar?

4.3 Checklista

För att kunna utföra ett gott krisarbete gäller det att så snabbt som möjligt samla tillförlitlig information samt ha en klar rollfördelning.

Följande punkter är viktiga:
1. Vem/vilka är drabbade?
2. Vad har hänt?
3. Hur skedde det?
4. Vilken information går/har gått ut?
5. Kontakt till den drabbades anhöriga – vem?
6. Vem arrangerar minnesstunden?
7. Uppföljning av speciellt drabbade elever?
8. Brev till föräldrar / föräldramöte?
9. Telefonkontakter?
10. Hembesök? Vem gör hembesöken i så fall?

5. Kriser och deras förlopp

Reaktionssättet vid kriser följer oftast ett visst förlopp och de olika faserna är chockfasen, reaktionsfasen, bearbetningsfasen och nyorienteringsfasen. Nedan följer en kort beskrivning över faserna, möjliga reaktioner och symptom.

5.1 Chockfasen

Denna fas varar från ett kort ögonblick till några dygn. En person i chock är inte mottaglig för information och goda råd och personen ska inte lämnas ensam. Under chockfasen drabbas man av en känsla av overklighet och kan inte riktigt förstå vad som hänt. Reaktionerna varierar och några gråter och skriker, medan andra blir tysta och paralyserade. Man ska dock vara uppmärksam på att sådana personer som till synes beter sig som om ingenting hänt i själva verket är de som är mest drabbade av händelsen. Olika kroppsliga symptom under chockfasen kan förekomma, exempelvis, hjärtklappning, darrningar, yrsel, apati och illamående.

5.2 Reaktionsfasen

Reaktionsfasen pågår oftast någon eller några månader. Den drabbade börjar nu förstå händelsen och smärtan bryter igenom med all sin kraft. Man börjar förstå innebörden av det inträffade och förtvivlan kan vara total. Individen börjar leta efter en förklaring eller en mening med det som skett och frågar sig gång på gång ”varför?”. Man kan börja grubbla över existentiella frågor. Det är vanligt att man upplever vrede som är irrationell och felriktad. Vanliga är också rädslor och tvångstankar i stil med ”det kunde ha varit jag”. Många känner ångest under reaktionsfasen, samtidigt som inslag av sorg, depression, ledsenhet, självförebråelser och koncentrationssvårigheter kan förekomma. De kroppsliga symptomen är exempelvis trötthet, svaghet, sömnsvårigheter, illamående, magproblem och huvudvärk.

5.3 Bearbetningsfasen

Denna fas pågår i allt från någon eller några månader efter händelsen till upp emot ett år. Bearbetningsfasen innebär att den akuta delen av krissituationen är över och förnekelsen av det som hänt börjar minska. Man börjar vända sig utåt och gamla aktiviteter återupptas och eventuell skuld eller ansvar blir lättare att bära. Bearbetningsfasen kräver ännu ett aktivt arbete. Den krisdrabbade kan plågas av minnes- eller koncentrationssvårigheter och rastlöshet. De fysiska symptomen avtar.

5.4 Nyorienteringsfasen

I nyorienteringsfasen har man kommit långt i krisförloppet och man kan börja se hoppfullt på framtiden. Man kan säga att krisen har blivit ett kapitel i livet, men att det förgångna gör sig påmint ibland genom de ärr som finns i själen. Nyorienteringsfasen har ingen avslutning, utan pågår egentligen resten av livet och den inbjuder till att stärka självkänslan och se livet med nya ögon. Om en person arbetar sig igenom en kris, kan krisen tillföra en ny positiv syn på livet. Genom att ha upplevt svåra omständigheter kan reflektioner på den egna personen och dess liv förändras till det bättre. Risken finns dock att individen fastnar i ett sorgearbete och lever vidare med ett sår som aldrig läker. Barn och ungdomar klarar för det mesta av att vända sina upplevelser till något positivt i sitt liv. En del kan dessvärre bli deprimerade och börja bejaka en destruktiv livsstil för att på så sätt bedöva ångest och minnen.

De olika reaktionsfaserna är tydligast vid större krissituationer, men det råder naturligtvis också stora individuella skillnader mellan olika personers krisreaktioner. Vid smärre chocker kan chockfasen, reaktionsfasen och delvis bearbetningsfasen gå in i varandra och nästan sammanfalla till en enda fas, som kan vara över inom några dygn.

5.5 Sorgereaktioner

Sorg som uppstår exempelvis när en förälder eller nära kamrat dör kan dröja kvar i många år. Vanliga reaktioner vid sorg är exempelvis ångest, sömnrubbningar, ledsenhet, vrede, skuldkänslor, somatiska reaktioner (ex. magont, motorisk oro) och minnen av sådant som hänt som ständigt dyker upp. De flesta av dessa känslor och reaktioner är legitima om de inte drar ut på tiden alltför länge. Sorg tar tid, måste få ta tid och måttet på sorg är den sörjandes eget.

6. Dödsfall, barn / elev

Barn och ungdomar reagerar precis som vuxna på olika sätt på ett budskap att någon dött. Reaktionen är beroende på hur nära kontakten med den som dött har varit. Man är alltid oförberedd när något dramatiskt såsom plötsligt dödsfall händer och det känns som om en del av tryggheten försvinner. Det är dock viktigt att det finns vuxna till hands då barnen/eleverna har behov att tala om det som hänt. Nedan presenteras beredskapsplaner för olika typer av händelser. Mest ingående presenteras tillvägagångssätt vid händelse att ett barn /en elev plötsligt avlider, vilket kan anpassas även till övriga händelser.

6.1 Ett barn / en elev avlider hastigt eller blir svårt skadad (utanför enheten)

Händelse:
Ett oväntat dödsfall eller allvarligt tillbud genom sjukdom eller olycksfall.
Budskapet kommer som en chock för kamrater, personal och lärare.

Åtgärd:
Den som först får uppgifter om händelsen kontaktar omedelbart föreståndaren / rektorn, som i sin tur informerar personalen. Vid andrahandsuppgifter bör alltid sanningshalten kontrolleras!

Kontrollera om eleven har syskon i skolan eller i annan skola och meddela i så fall berörd rektor även där.

Kontakt till de anhöriga:
Inom personalen bestäms vem som skall ha kontakt till hemmet (föreståndare / rektor, klassföreståndare/barnträdgårdslärare eller kurator). All information som ges i enheten till barn/elever och personal ska ske med respekt för familjens önskemål.

Information till personal och lärare:
Personalen sammankallas och informeras. Överenskommelse om vilken information som ges ut i de olika grupperna / klasserna.

Information till den berörda klassen:
Den berörda gruppen / klassen underrättas av barnträdgårdsläraren / klassföreståndaren (helst inte ensam, utan i pararbete med t.ex. kuratorn) eller någon annan vuxen som känner eleverna väl. Vid samtal i klassen är det speciellt viktigt att tänka på följande:

- tala öppet och konkret om vad som hänt på ett sätt som barnen förstår
- låt barnen / eleverna tala om sina tankar och känslor

För vidare handledning om hur man kan samtala i gruppen, se kapitel 12. Det är viktigt att komma ihåg att alla ska få samma information om händelsen och därför välja en tidpunkt då möjligast många barn / elever finns på enheten. De som kommer senare ska också ges möjlighet till samma information som de övriga fått.
Budskapet om att en kamrat avlidit väcker starka känslor. Eleverna kan erbjudas möjligheten att stanna kvar i skolan tillsammans med någon lärare eller medlem ur krisgruppen för att samtala efter skoldagen. Önskvärt är att någon av föräldrarna är hemma
när eleven kommer hem, eftersom ett dödsbud väcker starka känslor. Budskap om kamrats död bör inte ges som avslutning på dagen! Dagvårdsbarnens föräldrar informeras om vad som hänt när de avhämtar sina barn.

Information till övriga grupper / klasser:
Enhetens övriga grupper / klasser informeras av sina klassföreståndare / barnträdgårdslärare om vad som skett.

Flaggning:
När alla informerats om händelsen hissas flaggan på halv stång av vaktmästaren. Man kan även tända ljus på den avlidnes pulpet eller på annan lämplig plats

Kontakt med massmedia:
Om dödsfallet kan ha intresse för massmedia har föreståndaren / rektorn eller annan utsedd person (dagvårdschefen, utbildningsdirektören) kontakt med pressen. Var noga med att alltid skydda eleverna så att massmedia inte får tillfälle att kontakta elever i skolan/ barnen i enehten. Massmedierna skall alltid ha tillstånd av föreståndare / rektor för att intervjua /diskutera med elever.

Information till föräldrar:
Föreståndaren / rektorn ansvarar för att samtliga föräldrar/vårdnadshavare i den drabbade gruppen underrättas (se bilaga 3 för förslag på brev). Planera även för att vid behov hålla ett föräldramöte någon av de närmaste dagarna.

Minnesstund:
Någon eller några dagar efter dödsfallet ordnas en minnesstund där de barn / elever och den personal som önskar kan delta. Församlingens präst kontaktas vid behov. Kom ihåg att
komma överens med de anhöriga om utformningen av minnesstunden. En minnesstund kan
exempelvis innehålla minnesord av föreståndare / rektor och präst, några ord från

klassföreståndaren / barnträdgårdsläraren eller kamrat, diktläsning, sång och musik.

Begravning:
Föreståndaren / rektorn frågar de anhöriga huruvida de önskar låta barnets / elevens kamrater delta i begravningen. Om de anhöriga ställer sig positiva till att barnen / eleverna kan ta del i begravningen informeras barnen /eleverna om detta. Föreståndaren / rektorn ska, gärna i samarbete med de anhöriga, skriva en skriftlig inbjudan. Om barnen / eleverna deltar i begravningen, bör man i gruppen noggrant diskutera vad som kommer att hända. Föreståndaren / rektorn bestämmer om blommor vid begravningen. På begravningsdagen hissas enhetens flagga på halv stång av vaktmästaren.

Uppföljning:
Klassföreståndaren/personalen följer upp hur barnen / eleverna mår genom iakttagelser och
samtal. Var observant på sorgereaktioner. Elevvårdspersonal är viktiga personer i uppföljningsarbetet. Uppföljningsmöten kan ordnas med hela den berörda
gruppen / klassen någon tid efter dödsfallet eller så kan enskilda barn / elever samtala om det som hänt och om känslor det väckt med t.ex. kuratorn eller specialbarnträdgårdsläraren.

Dödsfall eller större krishändelse under lov:
Om t.ex. ett barn / en elev avlider under semesteruppehållet ska den av enhetens personal som får informationen förvissa sig om att föreståndaren / rektorn kontaktar hemmet. Man ska även överväga om gruppen sammankallas innan terminsstarten och informera dem om det som inträffat. Eftersträva även att all personal informeras innan de återvänder efter semestern.

6.2 Barn / elev (eller personal) avlider hastigt eller blir svårt skadad under dagen

Händelse:
Dödsfall eller allvarligt tillbud inträffar under pågående verksamhet.

Åtgärd:
Om ett barn / en elev skadas allvarligt eller får en sjukdomsattack är första åtgärden att ge första hjälp och tillkalla ambulans (tfn 112). Varje anställd i enheten har ansvar att vidta dessa
åtgärder. Därefter ska föreståndaren / rektorn underrättas, som i sin tur meddelar polisen.

Kontakt till de anhöriga:
Vid dödsfall i enheten är polisen ansvarig att meddela de anhöriga, vilket även kan göras tillsammans med enhetens personal. Tillvägagångssättet för hur krisarbetet utförs följer i övrigt schemat för om ett barn / en elev avlider utanför enheten. Efter att de anhöriga kontaktats informeras kamrater och övriga grupper / klasser och flaggan hissas på halv stång, föräldrar informeras och minnesstund hålls.

6.3 Barn / elev som begår självmord

Händelse:
Ett barn / en elev begår självmord

Åtgärd:
Tillvägagångssättet är motsvarande som i fall där ett barn / en elev avlider oväntat i sjukdom eller olycka. Således kontaktar den som får uppgift om händelsen omedelbart föreståndaren / rektorn, som i sin tur kontaktar de anhöriga och eventuellt krisgruppen.

Kontakt till anhöriga:
Föreståndaren / rektorn tar kontakt med de anhöriga och inhämtar deras tillstånd att berätta om dödsorsaken för barnets barnträdgårdslärare / elevens klassföreståndare och för kamraterna. Självmord väcker djupa existentiella frågor om liv och död, om livets mening, om skuld och skam. Det är viktigt att tänka igenom hur budskapet om dödsorsaken skall framföras till kamraterna. En präst kan i detta sammanhang vara en viktig person att ta med i gruppen.

OBS! Om de anhöriga **inte** ger sitt tillstånd att man får meddela kamrater och personal om dödsorsaken ska detta naturligtvis respekteras. Klassföreståndaren/barnträdgårdsläraren samlar i detta fall sin grupp / klass och berättar att en av deras kamrater har avlidit. Klassföreståndaren/barnträdgårdsläraren berättar då i klassen att kamratens föräldrar inte vill att man talar mycket om detta i enheten, men det är ändå viktigt att kamraterna får tillfälle
att berätta hur man minns sin vän. Det är vid detta tillfälle lämpligt att ha en kort minnesstund. Minnesstunden kan innehålla exempelvis minnesord av klassföreståndaren/barnträdgårdsläraren, dikt, man tänder ljus och spelar stilla musik.

Information till lärare och personal*:*
Föreståndaren / rektorn sammankallar personal och lärare och informerar om det skedda. Kom överens om vilken information som ges ut i de olika grupperna, i enlighet med de anhörigas önskan.

Information i den berörda gruppen / klassen:
Den berörda gruppen / klassen underrättas av barnträdgårdsläraren / klassföreståndaren (helst inte ensam, utan i pararbete med t.ex. kuratorn) eller någon annan vuxen som känner eleverna väl. Vid samtalet är det speciellt viktigt att tänka på följande:

- tala öppet och konkret om vad som hänt
- låt barnen / eleverna tala om sina tankar och känslor.

För vidare handledning om hur man kan samtala, se kapitel 12. Det är också viktigt att minnas att alla ska få samma information om händelsen. Om informationen ges på morgonen bör alltså de som börjar senare på dagen ges möjlighet till samma information som kamraterna fått.

Information till övriga grupper / klasser:
Övriga grupper / klasser informeras av sina barnträdgårdslärare / klassföreståndare om vad som skett i enlighet med de anhörigas önskan.

Flaggning:
När alla informerats om händelsen hissas flaggan på halv stång av vaktmästaren. Man kan även tända ljus på den avlidnes pulpet eller på annan lämplig plats

Kontakt med massmedia:
Om dödsfallet kan ha intresse för massmedia har föreståndaren / rektorn eller annan utsedd person (dagvårdschefen / utbildningsdirektören) kontakt med pressen. Var noga med att alltid skydda barnen / eleverna så att massmedia inte får tillfälle att kontakta dem. Massmedierna skall alltid ha tillstånd av föreståndaren / rektorn för att intervjua/diskutera med barn / elever.

Information till föräldrar:
Föreståndaren / rektorn ansvarar för att samtliga föräldrar/vårdnadshavare i den drabbade gruppen / klassen underrättas (se bilaga 3 för förslag på brev). Planera även för att vid behov hålla ett föräldramöte någon av de närmaste dagarna.

Minnesstund:
Någon eller några dagar efter dödsfallet ordnas en minnesstund där de barn / elever och den personal som önskar kan delta. Församlingens präst kontaktas vid behov. Kom ihåg att
komma överens med de anhöriga om utformningen av minnesstunden. En minnesstund kan
exempelvis innehålla minnesord av föreståndare / rektor och präst, några ord från barnträdgårdsläraren / klassföreståndaren eller kamrat, någon läser en dikt, sång och musik.

Begravning:
Föreståndaren / rektorn frågar de anhöriga huruvida de önskar låta barnets / elevens kamrater delta i begravningen. Om de anhöriga ställer sig positiva till att eleverna kan ta del i begravningen informeras barnen / eleverna om detta. Rektorn ska, gärna i samarbete med de anhöriga, skriva en skriftlig inbjudan. Om barnen /eleverna deltar i begravningen, ska man på förhand noggrant diskutera vad som kommer att hända.
Föreståndaren / rektorn bestämmer om blommor till begravningen. På begravningsdagen hissas enhetens flagga på halv stång av vaktmästaren.
Även om de anhöriga önskar att man talar om dödsfallet i allra största tysthet är det viktigt att
kamraterna får prata om det skedda och minnas sin kamrat. Alternativ till hur informationen till övriga grupper / klasser ges, flaggning och utformningen av minnesstunden kan
däremot sökas.

7. Barn / Elev som mister nära anhörig

Att mista en nära anhörig är alltid en omskakande upplevelse. Denna typ av kris gäller det enskilda barnet / den enskilde eleven och inte hela enheten i samma utsträckning som de händelser som beskrivits ovan. Personalen sammankallas vid behov. Om dödsfallet inträffar under dagen ska någon familjemedlem, helst föräldrarna, komma till enheten och personligen berätta det inträffade för barnet / eleven.

Kontakt med familjen:
I samband med att enheten underrättas eller får kännedom om dödsfallet frågar föreståndaren / rektorn barnet /eleven i samråd med dennes familj, om uppgifter som ska lämnas ut till kamraterna och hur de i så fall bör presenteras.

Information till barnets / elevens kamrater:
En del barn / elever vill själva vara närvarande när gruppen / klassen informeras, andra föredrar att inte delta. Det finns naturligtvis också de som föredrar att man inte nämner något om dödsfallet, vilket naturligtvis ska respekteras. Barnträdgårdsläraren / klassföreståndaren eller någon annan person som känner barnen / eleverna väl berättar för den berörda gruppen / klassen om dödsfallet. Det underlättar för kamraterna om de vet hur deras sörjande kamrat önskar att de ska förhålla sig till det som har hänt.

Förbered kamraterna på att barnet / eleven kan vara känsligare än vanligt och att de därför ska visa extra omtanke.
Vid anhörigas död genom olycka eller självmord ska man särskilt noga tänka på vad som ska sägas och hantera händelsen med största möjliga respekt för familjen. Barn / elever som mister en nära anhörig mår oftast bäst att komma tillbaka så snart som möjligt. Övergången underlättas genom en tidig kontakt mellan personalen och hemmet. När personalen tar initiativ till kontakt visar detta att man bryr sig om det som hänt och vill hjälpa på bästa möjliga sätt.

Uppföljning:
Barnträdgårdsläraren /klassföreståndaren följer upp barnet / eleven genom iakttagelser och samtal med andra i personalen. Var observant på sorgereaktioner. Elevvårdspersonal är viktiga personer i uppföljningsarbetet.

8. När ett barn / en elev blir allvarligt sjuk

Händelse:
Ett barn / en elev drabbas av en allvarlig sjukdom som man fruktar kan leda till döden.

Kontakt med familjen:
När enheten underrättats eller fått kännedom om att barnet / eleven drabbats av en allvarlig sjukdom kontaktar barnträdgårdsläraren / klassföreståndaren familjen.
Följande uppgifter faller på barnträdgårdsläraren / klassföreståndarens ansvar:

- Att etablera en god kontakt med familjen och betona att allt agerande från enhetens sida sker med hänsyn till familjens önskemål.
- Förhöra sig om vilken sjukdom barnet / eleven drabbats av och vilka eventuella behandlingar han / hon genomgår (om föräldrarna är villiga att ge denna information)
- Diskutera med föräldrarna vilken information kamraterna ska få och vilken

information personalen ska få. Det är viktigt att få föräldrarna att förstå att kamraterna behöver någon slags information. Ibland önskar familjen av olika skäl att sjukdomen skall hållas hemlig, vilket man naturligtvis bör respektera.

- Eventuella besök i hemmet eller på sjukhuset görs enligt överenskommelse med föräldrarna. Det sjuka barnets / den sjuka elevens närmaste vänner ska speciellt uppmärksammas.

Information till personal, elevvårdsgrupp och övriga:
Föreståndaren / rektor sammankallar personalen, elevvårdsgruppen och andra som behöver få information. Föreståndaren / rektorn inleder mötet och berättar vad som hänt. Den som har kontakt med familjen berättar vad man tillsammans med familjen bestämt om information till enheten och kamrater.

Information till klasskamraterna:
Om familjen så önskar, informeras kamraterna om barnets / elevens sjukdom. Informationen ges av barnträdgårdsläraren / klassföreståndaren, eventuellt tillsammans med hälsovårdaren. Gruppen / klassen informeras därefter regelbundet om hur det sjuka barnet / den sjuka eleven mår. Kamraterna kan exempelvis skicka brev eller andra hälsningar till den sjuka.
Barnträdgårdsläraren / klassföreståndaren, hälsovårdare eller skolkuratorn kan om det behövs samtala med kamraterna om det som hänt deras kamrat. Samtalen sker i syfte att informera och diskutera med barnen / eleverna och underlätta om barnet / eleven kommer tillbaka till klassen. Samtal kan hållas flera gånger beroende på sjukdomstidens längd.

Övrigt:
Det sjuka barnet / den sjuka eleven eller vårdnadshavarna underrättas om vad man beslutat om på enheten och vem som är kontaktperson. Verksamheten / skolarbetet får inte stanna upp. Ur rehabiliteringssynvinkel är detta oerhört viktigt. Dessutom har enligt Lagen om grundläggande utbildning elever som drabbats av sjukdom lika stor rätt till undervisning som friska elever. Rektorn eller en av rektorn utsedd person bör diskutera med familjen i vilken mån eleven orkar med undervisning. Barn i dagvård eller förskola deltar om vårdnadshavarna anser att de orkar och kan delta i verksamheten. Om barnet / eleven avlider följer man handlingsplanen: Om ett barn / en elev avlider hastigt (kapitel 6.1.).

9. Allvarliga olyckor i och utanför enheten där barn / elever / personal varit inblandade

Denna typ av olyckor drabbar ofta hela enheten hårt. Så snart enheten får kännedom om olyckan meddelas föreståndaren / rektorn som i sin tur sammankallar personalen och kontaktar eventuellt krisgruppen. Man beslutar om vidare åtgärder. Om barn / elever och personal exempelvis råkat ut för en bussolycka under en utfärd är det viktigt att mobilisera personal för att sköta information mellan enheten, hemmen, polis och eventuella andra myndigheter.

Information till personalen:
Föreståndaren / rektorn sammankallar personalen för vidare information och diskussion om åtgärder. Om olyckan skett utanför enheten fattar föreståndaren /rektorn beslut om vem eller vilka som ska ge sig iväg till olycksplatsen och vad de ska göra där. Det är viktigt att denna person har en mobiltelefon så att han / hon kan hålla kontakt med personalen på enheten.

Information till barnen / eleverna:
Barnträdgårdsläraren / klassföreståndare samlar respektive grupp / klass och informerar om vad som hänt. Notera vem som är närvarande och var uppmärksam på hur barnen /eleverna mår. Ge information till föreståndaren / rektorn, som vid behov kontaktar krisgruppen. Barnen / eleverna ges möjlighet att tala om sina tankar och känslor och de erbjuds även möjlighet att stanna kvar i skolan tillsammans med någon ur personalen. Dagvårdsbarnens föräldrar informeras när de avhämtar barnen.

Information till föräldrar:
Oroliga föräldrar som ringer enheten ges relevant information om sådan finns att tillgå. Föräldrar som kommer till enheten hänvisas till ett rum där det finns en eller flera ur personalen som besvarar föräldrarnas frågor. Ett föräldramöte ordnas vid behov inom några dagar.

Kontakt med massmedia:
Om olyckan kan ha intresse för massmedia har föreståndaren/ rektorn eller annan utsedd person (dagvårdschefen / utbildningsdirektören) kontakt med pressen. Var noga med att alltid skydda barnen / eleverna så att massmedia inte får tillfälle att kontakta med dem. Massmedierna ska alltid ha tillstånd av föreståndaren /rektorn eller vårdnadshavarna för att intervjua barn / elever.

Övrigt:
Var noga med att kontrollera anledningen till barns / elevers frånvaro de närmaste dagarna efter olyckan. Diskutera även i gruppen / klassen om olyckan. Barnen / eleverna måste få korrekta upplysningar om vad som hänt och ibland kan det vara bra att bjuda in polis eller andra myndigheter som kan ge dem direkt information om olyckan.

10. Dödsfall, personal

10.1 Personal avlider hastigt eller blir svårt skadad (utanför skolan)

Händelse:
Ett oväntat dödsfall eller allvarligt tillbud genom sjukdom eller olycksfall. Budskapet kommer som en chock för personalen och barnen /eleverna.

Åtgärd:
Den som först får uppgifter om händelsen kontaktar omedelbart föreståndaren / rektorn, som i sin tur informerar personalen. Vid andrahandsuppgifter ska alltid sanningshalten kontrolleras.

Kontakt till de anhöriga:
Inom personalen bestäms vem som skall ha kontakt med de anhöriga (rektor, kollega). All information som ges i enheten till personal och barn / elever ska ges med respekt för de anhörigas önskemål.

Information till personalen:
Personalen sammankallas av föreståndaren /rektorn och informeras om det skedda. Kom överens om vilken information som ges ut i de olika grupperna / klasserna.

Information till barnen / eleverna
Barnträdgårdsläraren informerar dagvårdsbarnen om det som hänt på ett sätt som barnen förstår. Om det är en klassföreståndare som avlidit skall klassen meddelas av en lärare som eleverna känner tillsammans med t.ex. kuratorn. Skolans övriga klasser informeras av sina klassföreståndare om vad som skett.

Information till massmedia:
Om dödsfallet kan ha intresse för massmedia har föreståndaren / rektorn eller annan utsedd person kontakt med pressen. Var noga med att alltid skydda barnen / eleverna så att massmedia inte får tillfälle att kontakta barnen / eleverna. Massmedierna skall alltid ha tillstånd av företåndaren / rektorn för att intervjua/diskutera med elever.

Flaggning:
När alla informerats om händelsen hissas flaggan på halv stång av vaktmästaren. Man kan även tända ljus på lämplig plats.

Information till föräldrar:
Föreståndaren / Rektorn ansvarar för att samtliga föräldrar/vårdnadshavare underrättas om händelsen.

Minnesstund:
Någon eller några dagar efter dödsfallet ordnas en minnesstund där de barn / elever och den personal som önskar kan delta. Församlingens präst kontaktas vid behov. Kom ihåg att komma överens med de anhöriga om utformningen av minnesstunden. En minnesstund kan exempelvis innehålla minnesord av föreståndare / rektor och präst, kollegor eller elever, diktläsning, sång och musik.

Begravning:
Föreståndaren / Rektor frågar de anhöriga huruvida de önskar låta kollegor / barn /elever delta i begravningen. Om de anhöriga ställer sig positiva till att barnen / eleverna kan ta del i begravningen informeras barnen / eleverna om detta. Föreståndaren / Rektorn ska, gärna i samarbete med de anhöriga, skriva en skriftlig inbjudan. Om barnen / eleverna deltar i begravningen, bör man i gruppen noggrant diskutera vad som kommer att hända. Föreståndaren /Rektor bestämmer om blommor vid begravningen. På begravningsdagen hissas enhetens flagga på halv stång av vaktmästaren.

10.2 Personal som begår självmord

Händelse:
Någon ur personalen begår självmord.

Åtgärd:
Tillvägagångssättet är motsvarande som i fall där ett barn / en elev eller någon i personalen avlider oväntat i sjukdom eller olycka. Således kontaktar den som får uppgift om händelsen omedelbart föreståndaren / rektorn, som i sin tur vid behov kontaktar krisgruppen och de anhöriga.

Kontakt till anhöriga:
Föreståndaren / Rektorn tar kontakt med de anhöriga och inhämtar deras tillstånd att berätta om dödsorsaken för personalen och barnen / elever. Självmord väcker djupa existentiella frågor om liv och död, om livets mening, om skuld och skam. Det är viktigt att tänka igenom hur budskapet om dödsorsaken framförs. En präst kan i detta sammanhang vara en viktig person att ta med i samtalet.
OBS! Om de anhöriga **inte** ger sitt tillstånd att man får meddela personalen och/eller barn / elever om dödsorsaken ska detta naturligtvis respekteras.

Information till kollegor och övrig personal:
Föreståndren / Rektorn sammankallar kollegor och övrig personal och informerar om det skedda. Överenskommelse om vilken information som ges ut i de olika grupperna / klasserna, i enlighet med de anhörigas önskan.

Information till barnen / eleverna:
Om det är en barnträdgårdsläraren / klassföreståndare som avlidit skall gruppen / klassen meddelas av en person som barnen / eleverna känner tillsammans med t.ex. kuratorn. Enhetens övriga grupper informeras av sina barnträdgårdslärare / klassföreståndare om vad som skett.

Flaggning:
När samtliga grupper underrättats hissar vaktmästaren flaggan på halv stång.

Information till föräldrar:
Om den avlidnes anhöriga samtycker, ansvarar föreståndren / rektorn för att föräldrar/vårdnadshavare underrättas.

Minnesstund:
Någon eller några dagar efter dödsfallet ordnas en minnesstund där de barn / elever och personal som önskar kan delta. Församlingens präst kontaktas vid behov. Kom ihåg att

komma överens med de anhöriga om utformningen av minnesstunden. En minnesstund kan
exempelvis innehålla minnesord av föreståndaren / rektor, präst, kollegor, diktläsning, sång och musik.

Begravning:
Föreståndaren / Rektor frågar de anhöriga huruvida de önskar låta barn / elever eller kollegor delta i begravningen. Om de anhöriga ställer sig positiva till att barnen / eleverna kan ta del i begravningen informeras de om detta. Föreståndaren / Rektorn ska, gärna i samarbete med de anhöriga, skriva en skriftlig inbjudan. Om barnen / eleverna deltar i begravningen, ska man i gruppen noggrant diskutera vad som kommer att hända. Föreståndarn / Rektor bestämmer om blommor vid begravningen. På begravningsdagen hissas enhetens flagga på halv stång av vaktmästaren.

11.Allmänna kriser och katastrofer i Finland och i världen

På senare år har det inträffat ett antal katastrofer och våldsdåd i Finland och i världen som påverkat barnen / eleverna i deras vardag. Exempel på sådana katastrofer är terrorattackerna mot World Trade Center i USA, daghemsskjutningarna i Frankrike, skolskjutningarna i Jokela och Kauhajoki. Enheten måste ha ett förhållningssätt och en handlingsplan också vid sådana tillfällen.

Information i enheten:
Föreståndaren / Rektorn sammankallar personalen, som kommer överens huruvida man bör vidta åtgärder och hur man ska förhålla sig till det inträffade.

Information till klasserna:
Barnträdgårdsläraren / Den undervisande läraren diskuterar det inträffade i sina grupper. Det är viktigt att ge tid till diskussioner! Det kan finnas förväntningar på barnträdgårdsläraren / läraren (både från barnen / eleverna och från läraren själv) att han ska ha svar på alla funderingar och frågor. Barnträdgårdsläraren / Läraren ska ställa frågor och leda samtalen men inte dominera dem.de vuxna får säga att han inte vet, inte förstår och känner sig olycklig och ledsen på samma sätt som barnen / eleverna. Ett sätt att bearbeta det skedda är att arbeta med bild, drama, berättelser, uppsatser, etc.

Sorgbord:
Man iordningställer ett bord med vit duk, levande ljus, penna och loggbok och placerar det på lämplig plats. Föreståndaren / Rektor skriver första meningen, t.ex. ”Vi i (enhetens namn) tänker på er i den stora sorg som drabbats er”. Barnen / Eleverna informeras om sorgbordet och att de där har möjlighet att uttrycka sin sorg genom att skriva sitt namn eller någon hälsning. Boken skickas eventuellt till den drabbades skolan. Skolkuratorn eller någon annan finns tillgänglig för samtal de närmaste dagarna, t.ex. genom att uppehålla sig vid sorgbordet.

Tyst minut:
Enheten följer de hänvisningar som ges om en eventuell nationell tyst minut. Tyst minut pålyses av föreståndaren / rektorn via enhetens högtalare, t.ex. på följande sätt: ”Med anledning av den förfärliga händelsen som inträffade den xx pålyser jag en tyst minut. Under den tysta minuten ska alla stå upp och vi tänker på dem som drabbats och nu har stor sorg. Den tysta minuten börjar nu… Den tysta minuten är nu över.”

Information till föräldrar:
Föreståndaren / Rektorn informerar i ett brev som skickas hem till alla föräldrar vilka åtgärder som enheten vidtagit.

12. Att samtala i grupp / klass (debriefing)

I samband med svåra händelser som berör många barn / elever är det lämpligt att genomföra ett strukturerat gruppsamtal, där man använder sig av den så kallade debriefing-metoden. Samtalet sker i nära anslutningen till händelsen, men ändå inte samma dag. Ett samtal brukar oftast ta mer än en lektion i anspråk. Det är inte bra om man måste avbryta mitt i samtalet och barnen / eleverna bör därför förberedas på att man de närmaste lektionerna ska diskutera det som hänt. Syftet med samtalet är att kartlägga vad som hänt, ge barnen / eleverna möjlighet att dela sina rektioner, berätta för dem att reaktionerna inte är onormala samt att hjälpa dem att stötta varandra. Samtalet hålls av två personer som är kända för barnen / eleverna, exempelvis en barnträdgårdslärare / lärare och kuratorn. De personer som leder samtalet bör klara av att lugnt närvara och att ge barnen / eleverna utrymme för diskussion. Det är ändå fullt normalt att även ledaren för samtalet reagerar empatiskt och visar sin egen sorg, men man får inte vara så upprörd att barnens / elevernas känslor faller i bakgrunden.

Den som leder samtalet bör undvika tomma fraser som ”Jag vet hur det känns”, ”Det kunde ju ha varit värre” eller ”Tiden läker alla sår”. Sådana ord blir ett hån i den allvarliga situationen och barnen / eleverna kan uppfatta dem som kränkande och avståndstagande. Klimatet kring den emotionella hjälp man ger ska i stället präglas av omsorg, förståelse, acceptans och stöd. Ett samtal i gruppen läggs exempelvis upp på följande sätt, bestående av fyra olika faser:

12.1 Inledning

- Barnen / Elever och de som drar samtalet sätter sig i en ring så att alla kan se varandra.
- Redogör för vad som ska hända den närmaste timmen/timmarna. Betona att det kommer många reaktioner när någon dör / när det sker en olycka etc. som det är viktigt att prata om, eftersom det hjälper att förstå det som hänt.
- Berätta och betona att man inte får berätta för andra utanför gruppen / klassen vad kamraterna sagt under samtalet. Man får berätta vad man själv sagt, men inte lämna ut vad andra sagt.
- Var och en talar för sig själv, ingen talar för någon annan. Det är helt normalt att gråta eller bli arg och ingen får i efterhand kritiseras för något de sagt eller sättet på vilket de reagerat.
- Ingen måste säga något högt i gruppen. Den som vill ska få sitta tyst.

12.2 Fakta

- Barnträdgårdsläraren / Läraren presenterar de fakta som finns gällande olyckan/dödsfallet etc. Det är en fördel att inhämta så mycket information som möjligt före samtalet, eftersom behovet av konkret information är stort hos barn / ungdomar. I vissa situationer kan det vara bra att bjuda in polisen eller andra personer så att de kan ge eleverna direkt information.
- Låt var och en berätta hur de fick reda på vad som hänt – vad de fått veta, av vem och när. (”Vilken var din första tanke när du hörde talas om händelsen?)
- Barnträdgårdsläraren / Läraren kan rätta felaktigheter och missförstånd, eftersom det är viktigt att gripa tag i rykten och felaktiga uppfattningar och korrigera dessa.
- Om den aktuella situationen finns omtalad i massmedia, kan man gå igenom tidningsurklipp. Det är viktigt, eftersom det som står i tidningen inte alltid stämmer överens med vad barnen / eleverna sett eller hört.

12.3 Tankar - reaktioner

- Ta upp de olika reaktioner och tankar som uppstått när de fått reda på att någon dött/en olycka skett; hur de reagerade direkt efter att de fått kännedom om händelsen, vad de upplevt senare och hur det är ställt just nu.
- Undvik frågor som ”vad kände du när du fick reda på det?” eftersom det tycks hämma samtalet mer än att främja det. Bättre med en fråga som ”vad var värst för dig?”
- Bättre än att säga ”Ja, det är normalt”, är att komma med frågor som ”är det någon annan som reagerat på samma sätt?”
- När ett barn/en elev har bevittnat ett dödsfall är det särskilt viktigt att denne i detalj får sätta ord på sina intryck.
- Barnen / Elever kan också uppmanas att skriva ned sina tankar eller använda tecknandet som uttrycksform.
- Det kan komma starka känsloreaktioner och då är det viktigt att mobilisera omsorg och stöd från de andra barnen / eleverna i stället för att själv vara den enda som ger det. Man kan ge varandra stöd genom att hålla om, visa att man förstår etc.

12.4 Information

- Barnträdgårdsläraren / Läraren sammanfattar det eleverna berättat och betonar likheter i deras tankar och reaktioner.
- Informera om andra reaktioner som kan uppstå.
- Betona att man inte behöver reagera på ett speciellt sätt för att vara normal.
- Man kan ge råd om vad barnen / eleverna kan göra för att bättre greppa det som skett, t.ex. prata med vänner och kamrater, göra ett besök på kyrkogården, skaffa mer information om händelsen, skriva dikter eller dagbok, göra något tillsammans för de efterlevande.

12.5 Avslutning

- Sammanfattning av vad som tagits upp och planering av det som ska hända efteråt.
- Frågestund om oklarheter.
- Uppmana barnen / eleverna att ta kontakt efteråt om de känner att de behöver prata mer.

Under samtalets gång bör den som drar samtalet vara extra observant på om någon eller några av barnen / eleverna är särskilt starkt berörda och efteråt söka upp dessa individuellt. Även föräldrarna ska informeras om att man ordnat ett debriefing-tillfälle i deras barns grupp / klass.

13. Bruk av ritualer

Ritualerna är viktiga i svåra situationer. Ritualer gör det möjligt att uttrycka känslor direkt utan att behöva använda så många ord. Ritualer gör det overkliga verkligt och reducerar fantasier. Det kan hjälpa att ha en minnesstund, besöka olycksplatsen, hissa flaggan på halvstång och vara med på begravningen. Ritualer främjar reaktioner och sätter igång sorgearbetet. De markerar övergången från ett tillstånd till ett annat och gör det möjligt att ta farväl. Ritualer hjälper också oss att minnas. Ritualerna stärker känslan av att man är många tillsammans och att man har omgivningens stöd. Dessutom är ritualerna en symbolhandling som hjälper oss att uttrycka känslor som kan vara svåra att visa. En minnesstund till minne av ett barns / en elevs eller personals död är exempelvis ett bra tillfälle att manifestera och uttrycka gruppens sorg.
Ett dödsfall kommer många gånger mycket oväntat och överraskande och då kan enkla, praktiska uppgifter vara svåra att få snabbt till stånd. Därför är det bra om det finns på enheten en sk. krislåda med nödvändigt material samlat; vit duk, ljus, ljusstake, tändstickor, blomvas, fotoram, lämplig musik, dikter, näsdukar, loggbok och pennor. Krislådan förvaras i företåndarens / rektorns kansli.

14. Tänkvärt om kriser

- Rykten är ofta värre än verkligheten
- Alla som berörs av krisen skall få veta sanningen
- Ungdomar och vuxna reagerar i allmänhet ganska lika på sorg
- Ta hänsyn till barnens / elevernas åsikter
- Skicka inte hem elever tidigare pga. ett dödsfall
- Försök så fort som möjligt återuppta arbetet, rutiner är bra
- Om ett barn / en elev dött behövs det ofta flera samtal i gruppen under en längre tid
- Den som hjälper behöver också själv hjälp
- Pojkar skjuter i högre grad undan tankarna på det som skett. Pojkar skriver i allmänhet hellre än pratar om dödsfall
- Flickor gråter mera, är mer skrämda och ängsliga och har större koncentrationssvårigheter
- Flickor får mera stöd av vänner och talar mera hemma.
- I samband med kriser representerar den vuxna alltid en auktoritet och ett trygghetselement. Man ska erbjuda sitt stöd och sin hjälp även då eleven inte ber om den.

Förslag på litteratur

Andersson M. & Ingemarsson K. (1994): Kris och katastrof – en handbok för skolan
Böge Per & Jes Dige (2006) : Möta barn i sorg – handlingsplan för skola och förskola
Börjeson B. & A. Cederström m.fl. (1979): Barn i kris
Dyregrov Artle (1994): Beredskapsplan för skolan
Dyregrov Artle (1995): Att ta avsked
Killén Kari (1999): Svikna barn – om bristande omsorg och vårt ansvar för de utsatta barnen
Magnusson Ulla (2010): Handledning vid kris i förskolan
Nyström Maria (2003): Vård och omsorg vid psykiska funktionshinder
Raundalen Magne & Schultz Jon-Håkon (2010): Kan vi prata med barn om allt?
Sjöqvist Suzanne (2005): Du är hos mig ändå
Tegern Gunilla m.fl (2003): Ungdomars tal och tankar om självmord
Wagelin-Challis Sven: Vi tänker på dig, farfar (sagobok)

Bilaga 1

Kontaktuppgifter

Kommunens växel 7850 111
Rolf Sundqvist, utbildningsdirektör, 7850 250
Catarina Herrmans, dagvårdschef, 7850 201

Krisgruppen vid social- och hälsovårdsverket, 7861 111
Anne Lillsunde, Psykolog, koordinator
Jenny Westerlund, psykolog
Hans-Christer Laggnäs, sjukhuspräst
Kristina Niemi-Nikkola, sjukskötare
Camilla Forsander, psykolog
Jenny Löfstedt Häggblom, psykolog

Övriga viktiga kontaktuppgifter:
Allmänt nödnummer 112

Hälsocentraler
Bennäs mottagning 7861 690
Esse mottagning 7861 630
Kållby mottagning 7861 660
Purmo mottagning 7861 670
Sandsund mottagning 7861 720 eller 7861 721
Jouren vid Malmska 7861 111

Bilaga 2
Modell för brev som innehåller besked om att något tragiskt hänt i skolan
(Används endast i skolorna)

Pedersöre x.x 2011

Till Hemmen
Skolan har idag mottagit ett sorgebud. En elev i vår skola har plötsligt omkommit i en olycka. Vi har idag informerat eleverna om det skedda i deras respektive grupper. Under dagen har lärare under lektioner och raster diskuterat det inträffade med eleverna. Klasskamrater och lärare känner en stor sorg och det är viktigt att prata om det inträffade och minnas en god vän. Det är viktigt att alla får möjligheten att uttrycka vad man känner om man önskar detta. En minnesstund kommer att ordnas i skolan i morgon.
Vi tycker det är viktigt att ni där hemma vet vad som har hänt. En sådan här händelse väcker många olika reaktioner, tankar och känslor som det är viktigt att prata om. I morgon kommer det att finnas tillfälle för de elever som känner sig starkt berörda att diskutera med skolans kurator / representant från krisgrupp / församlingspastorn. Önskar någon i er familj kontakt med någon av oss i skolan är ni naturligtvis välkomna att kontakta oss.

Rektorns namn

Exempel på hur man kan formulera ett brev till elever som berörts av en tragisk händelse

Till dig som berörts av X

Du har mottagit ett sorgebud. Alla reagerar individuellt på en sådan situation. Att komma över en sådan här händelse kan ta förvånansvärt lång tid. Vanliga känslor kan vara oro, gråtighet, kroppsligt illamående och ängslan. Det är också möjligt att du upplever skuldkänslor och ilska. I sådana här situationer är det vanligt med känslor som verkar irrationella och främmande för en själv.

Det är viktigt att du pratar om de känslor du har, både hemma och med dina vänner. Det är en vanlig upplevelse att man känner ett behov av att tala om händelsen eller sina känslor om och om igen. I skolan kan du söka stöd av skolkuratorn (namn), hälsovårdaren (namn)eller någon lärare som du har speciellt förtroende för.

Vill du tala om det skedda eller har du frågor, kontakta (Vem?) tfn xxx.

Rektorns eller lärarens namn